

Handläggare | Avd/Sektion
Lotta Lauritz | Juridik
D 0920-38017
E lotta.lauritz@lkab.com

Regeringen
Miljö- och energidepartementet

m.registrator@regeringskansliet.se

Kopia till

Yttrande med anledning av remiss av promemorian med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft Dnr M2017/01639/R

Inledning

LKAB är en internationell högteknologisk gruv- och mineralkoncern som bryter och förädlar järnmalm i Kiruna, Svappavaara och Malmberget i Norrbotten. LKAB är ett av Sveriges äldsta industriföretag (sedan 1890) och ägs till 100 procent av svenska staten. Bolaget är Europas största järnmalmsproducent och bland de världsledande när det gäller högförädlad järnmalmspellets. Koncernen, som omsatte drygt 16 miljarder kronor 2016 och har cirka 4 200 anställda i 13 länder, rymmer även industrimineraler, borrsystem, tågtransporter, bergtjänster och fastighetsbolag.

I bolagets verksamheter ingår förutom gruvdriften även förädlingsverksamheterna av malmen med krossning, sovring och pelletstillverkning. I verksamheterna ingår omhändertagandet av det avfall som uppkommer i form av sidoberg och anrikningssand, där den senare deponeras i dammar som även inrymmer det vatten som uppkommer i processerna och bortleds från gruvorna. LKAB:s verksamheter berörs därav i mycket hög grad av de bestämmelser och regeländringar som föreslås i promemorian.

Övergripande synpunkter på promemorians förslag

Inledningsvis vill LKAB ansluta sig till de synpunkter som framförts av gruvornas branschorganisation, SveMin, och då särskilt till det som framförs

Handläggare | Avd/Sektion
Lotta Lauritz | Juridik
D 0920-38017
E lotta.lauritz@lkab.com

om behovet av en genomgripande översyn av den svenska implementeringen av vattendirektivet.

När det gäller de enskilda delarna i förslaget ser LKAB inte anledning att framföra något utöver vad som framförts av SveMin. Däremot vill bolaget påtala att det under behandlingen av denna remiss och även innan framkommit att det finns betydande skillnader i uppfattning om hur både nuvarande regler och de föreslagna ska tolkas och tillämpas. Bestämmelserna kommer att vara av mycket stor, kanske helt avgörande, betydelse i många av de tillståndsprocesser som bolaget är inne i eller på väg in i. Vid sidan av de i många stycken orimliga krav som uppställs är alltså det mångtydiga regelverket i sig ett stort bekymmer och vi ser inte att det förbättras på ett avgörande sätt genom förslagen.

Konsekvenser av gällande och föreslagna bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen

LKAB har bedrivit verksamhet i Malmfälten sedan slutet av 1800-talet. Verksamheten i Kiruna pågår sedan tidigt 1900-tal. För närvarande pågår ett omfattande arbete med att sammanställa underlag till en ny tillståndsansökan för hela den samlade verksamheten i Kiruna. I samband med detta arbete finns en rad frågeställningar som rör vattenförvaltningen och regelverket kring denna.

För att sätta de föreslagna bestämmelserna (och de förslag som saknas) i ett faktiskt sammanhang vill bolaget därför beskriva något av de realiteter och frågeställning som för närvarande identifierats:

De vattenförekomster som LKAB påverkar genom bortledning av vatten från bla dammsystem har varit påverkade under en längre tidsperiod. Under denna tidsperiod har nya bedömningsgrunder tillkommit. LKABs erfarenhet är att det saknas, i många fall, mätbar effekt av den negativa påverkan som klassificeringen enligt bedömningsgrunderna indikerar. Vi vill påvisa några konkreta exempel som framkommit i arbetet inför en omprövning av hela gruv- och förädlingsverksamheten i Kiruna.

Handläggare | Avd/Sektion
Lotta Lauritz | Juridik
D 0920-38017
E lotta.lauritz@lkab.com

LKABs verksamhet i Kiruna påverkar 16 stycken vattenförekomster, i de flesta fall är LKAB ensam den största påverkanskällan. Ett par av vattenförekomsterna är utpekade på bristfälliga grunder, t ex vattendrag som till stor del rinner i rörledningar och utloppsdiket från dammsystemet som är grävd och innehåller nästintill enbart utsläppsvatten. De flesta av de 16 påverkade vattenförekomsterna har lägre än god status. I många fall beror det på överskridna halter av de särskilt förorenande ämnena (SFÄ). Trots detta kan biologiska effekter av utförda undersökningar, i enlighet med HVMFS 2013:19, endast härledas till viss näringsbelastning. För att undersöka en tydligare koppling mellan de överskridna bedömningsgrunderna för SFÄ och effekter för vattenlevande organismer lät LKAB i vintras utföra ekotoxikologiska tester med det vatten som avleds från dammsystemen. Resultatet blev att inga effekter kunde identifieras, ens för de mest känsliga organismerna. Det är värt att observera att halten av SFÄ-ämnet uran var över 100 gånger högre än gällande bedömningsgrund. Den speciella vattenkemi som råder motverkar med största sannolikhet de eventuella toxiska effekterna. Med detta exempel vill vi förtydliga vikten av kunna bedöma status i det enskilda fallet och att bedömningsgrunderna som de är utformade idag inte tillåter en sådan flexibilitet.

LKAB välkomnar promemorians förslag till att prövning av undantag enligt vattenförvaltningsförordningen 11§ kan göras av prövningsmyndigheten. I realiteten får detta dessvärre ingen effekt då det enbart gäller undantag från hög till god status. Det finns få vattenförekomster med hög ekologisk status i Sverige, varav de flesta är lokaliserade till fjällvärlden. LKAB hade önskat att promemorians förslag gällande undantag även hade inkluderat 10§ VFF.

Vattenförvaltningen, med de statistiska bedömningsgrunder som finns i dagsläget, vilka inte kommit upp för ändring i promemorians förslag, riskerar att i princip enbart opåverkade eller skyddade vattenförekomster är aktuella som recipienter vid ny- eller ändrad verksamhet. I LKABs fall innebär nuvarande vattenförvaltning att vi, för att säkerställa fortsatt verksamhet i Kiruna, utreder att skicka vårt utsläppsvatten i en pumpledning till nationalälven Kalix älv för att på så vis späda utsläppsvatten i en större recipient. En av anledningarna till att LKAB tvingas utreda detta alternativ är bl a att vårt utloppsdike från dammsystemet är en utpekad vattenförekomst som ska nå god status. Den omfattande reningstekniksutredning som pågår visar att reningsgraden som krävs för att nå god status gällande SFÄ i utgående industrivatten är tekniskt omöjligt.

Handläggare | Avd/Sektion
Lotta Lauritz | Juridik
D 0920-38017
E lotta.lauritz@lkab.com

LKABs verksamhet, som påverkat samma recipienter under långa tidsperioder, är i dagsläget inte tillåtlig vid omprövning eftersom framförallt vissa SFÄ-ämnen överskrider bedömningsgrunderna i ett flertal utpekade vattenförekomster, varför den ekologiska statusen är sämre än god. Detta stämmer inte överens med resultat av den biologiska provtagning som sker enligt metodik framtagen av expertmyndigheterna, vilken enbart visar viss effekt av näringspåverkan. Samma myndigheter menar att det inte går att förvänta sig en koppling mellan vattenkemi och biologiska effekter¹. Detta i sig gör att LKAB starkt ifrågasätter den stora rättsliga konsekvens som följer av bedömningsgrunderna för SFÄ.

Med vänlig hälsning
LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AB (PUBL)

Lotta Lauritz
Bolagsjurist, miljö

genom

Liselotte Olausson,
Utvecklingsingenjör

---

¹ Havs-och vattenmyndighetens rapport 2016:26, Miljögifter i vatten – klassificering av ytvattenstatus, fördjupad informationsruta 1 (s.22): "Det finns inget krav på att man ska kunna observera effekter på biologin för att kunna ta hänsyn till några kemisk-fysikaliska kvalitetsfaktorer, inklusive SFÄ. Några biologiska kvalitetsfaktorer för att bedöma effekter av miljögifter har ännu inte kunnat fastställas för användning inom vattenförvaltningen. Man kan därför inte heller förvänta sig någon koppling mellan klassificering baserad på SFÄ och en klassificering baserad på biologiska kvalitetsfaktorer."